

RIMNieuws

Nummer 28 - Iste kwartaal 1994

Driemaandelijks tijdschrift - Afgiftekantoor Mechelen 1 - V.U. Frans Geys, Zoutwerf 14, 2800 Mechelen

Editoriaal

84,5 miljoen. Zoveel moet de restauratie van de Stadsschouwburg gaan kosten. Dit bedrag zal amper volstaan voor een zeer sobere aanpak. Eindelijk komt er een einde aan de wraakroepende aftakeling van een de parels aan de Mechelse monumentenkroon. Ook de restauratie van dat andere monument-in-verval, de Brusselpoort, zal spoedig worden voltooid.

Is er met dit nieuwe stadsbestuur een nieuwe wind gaan waaien? Het ziet ernaar uit. Ook de restauratie van de voortuintjes van de minituinwijk in de Schaalstraat is een signaal dat een nieuwe generatie politici is opgestaan. Een generatie die thema's als ruimtelijke ordening, stedenbouw en monumentenzorg ernstig neemt.

De invloed van organisaties als RIM heeft allicht een niet onbelangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van die belangstelling. Onze boodschap wordt gehoord, bij de bevolking én bij de beleidsmakers. Dat is overigens niet alleen zo in Mechelen. Over heel het Vlaamse land zetten verenigingen zich -onbezoldigd- in voor ons bouwkundig erfgoed en voor de leefbaarheid van onze steden. De politici kunnen de steeds sterker wordende roep van die basis niet negeren.

Op 19 maart jl. had in Mechelen de contactdag plaats van de Vlaamse Contactcommissie Monumentenzorg. Een dag die gericht was op de lokale groepen, de basis van de monumentenbeweging. Die basis was ook talrijk ogekomen. Het zal wel geen toeval zijn geweest dat de dag in het teken stond van 'de verenigingen en het monumentenbeleid op gemeentelijk en provinciaal niveau'.

Om een representatieve koepel te worden van wat in Vlaanderen op het vlak van monumentenzorg leeft, zal de VCM nog hard moeten werken. Wat echter niet ontkend kan worden, is dat er iets lééft op dat terrein.

Wij hebben de indruk dat het Mechels stadsbestuur dit begrepen heeft. De verwachtingen zijn dan ook hoog gespannen. Wij kijken alvast uit hoe het bestuur netelige dossiers als dat van het Groen Water of dat van het 'Hotel Chevalier' zal aanpakken...

Frans Geys

Beleidsverklaring Nieuw Stadsbestuur

Hieronder drukken wij een aantal citaten af uit de beleidsverklaring 1995-2000 van het nieuwe stadsbestuur.

Voor het nieuwe bestuur betekent dit een beleid dicht bij de mensen. Dit veronderstelt: openbaarheid van bestuur, bestendige informatie, maximale inspraakmogelijkheden en efficiënte dienstverlening.

-----Bij alle aspecten van het beleid zullen de adviesraden betrokken worden. Op hun adviezen zal steeds een gemotiveerd antwoord gegeven worden.

-----De bestaande informatiedienst moet worden uitgebouwd tot een volwaardig informatiecentrum onder leiding van een informatieambtenaar. ... In de dienst zal er volgende informatie te vinden zijn:

- informatie over de beleidsbeslissingen van gemeenteraad en college van burgemeester en schepenen;
- alle beleidsdocumenten van de stad

...

Telkens het nuttig is, maar in het bijzonder wanneer beslissingen moeten genomen worden die voor de inwoners belangrijke gevolgen hebben, zal er gebruik gemaakt worden van:

- informatievergaderingen ...
- hoorzittingen ...
- inspraakvergaderingen ...

Het recht om op grond van het reglement van openbaarheid van bestuur, inzage te krijgen in allerlei documenten is vaak onvoldoende. Daarom zal aan ambtenaren spreekrecht verleend worden.

-----Er wordt een stedelijk structuurplan opgesteld. Het ruimtelijk beleid zal gestoeld worden op een planmatige aanpak met integratie van wonen, werken en recreatie. De voorwaarden waaraan bestemmingen dienen te voldoen, moeten zo gedefinieerd worden dat de menselijke en natuurlijke noden centraal staan en de verschillende onderdelen elkaar niet hinderen. Dit houdt in dat de kwaliteit van het wonen primeert op het verkeer en de verwachtingen van de industrie.

...

De bestaande open ruimten zullen bewaard worden. Voor de verdere ontwikkeling van woon- en ambachtelijke zones kunnen geen open ruimten aangesneden worden.

...

Enkel verantwoorde invulbouw, met respect voor het uitzicht en het patroon van de straten, kan toegestaan worden. Het stadsbestuur zal waken over de kwaliteit van de architectuur.

...

De stad zal een stedenbouwkundige wedstrijd inrichten voor een aantal gevoelige sites zoals de gebouwen van de vroegere brouwerij Lamot, het parkeergebouw en shopping center aan de Leermarkt, de Zandpoortvest en de gebouwen van de stedelijke diensten in de Reuzenstraat.

...

De stad zal alles in het werk stellen om bouw misdrijven op een efficiënte manier te bestrijden.

Voor de vele stadsgebouwen zullen onderhoudsprogramma's worden opgesteld.

-----De stad Mechelen zal via het G.N.O.P. en via het Structuurplan Vlaanderen haar eigen accenten leggen op enerzijds natuurontwikkeling en anderzijds de harmonisatie van de vele menselijke activiteiten. Hierbij worden zo maximaal mogelijk de Dijle-, Nete- en Zennevallei geherwaardeerd.

...

Er wordt een lijst opgesteld van te beschermen natuurmonumenten (oa. kleien landschapselementen, natuurelementen in stedelijk gebied...).

...

Alle werken die door of in samenwerking met de stad gebeuren, worden op hun natuur- en milieu-impact getoetst.

De stad voert zelf een actieve stadsvernieuwingspolitiek. De basis van deze politiek is stadsinbreiding: het opvullen van de lege plekken, het geven van nieuwe functies aan leeggekomen gebouwen, het opnieuw gebruiken van verdiepingsruimten boven winkels (door het weigeren van bouwvergunningen zonder een afzonderlijke toegang voor de bovenverdieping).

...

Grotere projecten kunnen enkel wanneer ze kaderen in het globale stadsontwerp en het voorwerp hebben uitgemaakt van een openbaar debat.

De stad zal een actief beschermingsbeleid voeren voor historische gebouwen, constructies en stadsgezichten. Zij maken deel uit van het gemeenschappelijk erfgoed en hebben een sociale functie die primeert op economische belangen. De restauratie van de schouwburg krijgt de hoogste prioriteit.

...

De stad en het OCMW zullen hun eigen gebouwen- en monumentenwacht oprichten.

...

In de loop van deze bestuursperiode zullen volgende monumenten gerestaureerd worden: stadsschouwburg, Brusselpoort, Predikherenklooster, Begijnhofkerk en Sint Janskerk.

...

Het schepencollege zal alle mogelijke middelen aanwenden om privé-eigenaars van monumenten ertoe te bewegen hun eigendommen te restaureren en in orde te houden.

Op basis van een behoeftenonderzoek en ontwikkelingsplan wordt een beleidsplan voorgelegd aan de gemeenteraad. Bedoeling is om met dit beleidsplan de sociale huisvesting te heroriënteren, weg van de stadsuitbreiding en de grootschalige nieuwbouwprojecten, in de richting van kleinschalige invulbouw, aankoop en renovatie van eengezinswoningen en appartementen.

Ter bevordering van de bouwkunst wordt een jaarlijkse prijs voor hedendaagse architectuur uitgereikt.-----

Frans Geys

Stedelijke Cultuurraad

Samenvatting van de toespraak van de heer Frank Nobels, Schepen van Cultuur

In zijn inleiding onderstreept de heer Nobels het groot belang van de Cultuurraad als kloppend hart van het culturele leven en voedingsbodem voor het cultuurbeleid. Tevens wijst hij op de positieve samenwerking, die tussen het stadsbestuur en de Cultuurraad tot stand is gekomen en behouden moet blijven. Zo dient de Cultuurraad zijn functie in de raad van bestuur van het cultureel centrum A. Spinoy verder te vervullen.

Verder moeten de banden tussen de Mechelse socio-culturele verenigingen worden versterkt en geconcretiseerd in initiatieven zoals o.m. "Mechelen blaast van de toren". Andere initiatieven moeten worden verdergezet en uitgebouwd (Mechelse Open-tuindag, uitstap naar Parijs, Dieppe en Dijon).

Werken in de Cultuurraad is een ontzettend belangrijke taak omdat het culturele leven zo belangrijk is voor een stad.

Vervolgens schetst de schepen de beleidsopties van het stadsbestuur inzake Mechelen als kunst- en cultuurstad.

Kunst- en cultuurbeleid moet zich blijven richten op vier belangrijke opdrachten:

- het behoud van kunst en cultuur
- het scheppen van kunst en cultuur

- een ruime deelname van de bevolking aan het cultureel leven in de stad
- het versterken van de culturele uitstraling van Mechelen

Om deze belangrijke opdrachten te realiseren moet er een **tweesporenbeleid** uitgebouwd worden:

- 1 **ondersteunend en voorwaardenscheppend** naar het bestaande socio-culturele en culturele werk (vrijwilligers/amateursgroepen)
- 2 **initiatiefnemend, toeleidend en voorwaardenscheppend** wat betreft de schone kunsten

- aanmoediging van het socio-culturele en culturele verenigingsleven door maximale ondersteuning en goedkope materiële hulp
- activering en herwaardering van de Cultuurraad
- verdere uitbouw van het cultureel centrum naar een hogere erkenning
- aansluitend bij het cultureel centrum moet er gestreefd worden naar de erkenning van gedecentraliseerde functionele dorps- en wijkhuizen. Het oud gemeentehuis van Hombeek komt hier als eerste voor in aanmerking.
- de stadsschouwburg wordt gerestaureerd. De schouwburg moet toegankelijk zijn, zowel voor het professionele als voor het amateurtoneel, evenals andere vormen van podiumkunsten.
- de Brusselpoort kunnen we als een museum “op zich” beschouwen. Een prentenkabinet, waarin men het middeleeuwse Mechelen toont, sluit hier perfect bij aan en is educatief te verantwoorden.
- de stedelijke musea moeten geherwaardeerd worden, gemoderniseerd en in een ruimere context bekeken worden. Binnenstedelijke kunst- en cultuurassen kunnen zowel privé als openbare musea nieuwe impulsen geven. In dit verband moeten betere samenwerkingsverbanden, tussen het privé en openbare initiatief, ontstaan.
- moderne en hedendaagse kunst moet men naar eigenheid en specificiteit kunnen bekijken en waarderen
- andere kunstvormen, zoals meubelkunst, kerkelijke kunst, moeten de mogelijkheid krijgen om de nodige museumruimten in onze stad te ontwikkelen
- ter bevordering van de bouwkunst, de moeder van alle kunsten, wordt een jaarlijkse prijs voor hedendaagse architectuur uitgereikt
- een niet-commerciële galerij voor jonge en Mechelse kunstenaars uit verschillende disciplines moet de nodige ontplooiingskansen geven naar een groot publiek
- nieuwe initiatieven moeten het museum- en tentoonstellingsbezoek in onze stad stimuleren en aantrekkelijker maken door initiatieven zoals: museumkaart voor jongeren, gezinsvriendelijke museumkaart, Mechelse dagen van het museum, actie kind en kunst, kunst in huis,...

- kunst op straten en pleinen, niet alleen van tijdelijke aard maar ook in vaste constructies bij de heraanleg of het uitvoeren van nieuwe infrastructuurwerken
- naast de verdere uitbouw van het Beiaardmuseum moet Mechelen zich verder blijven profileren als internationale beiaardstad, o.a. door de organisatie van een mondiaal beiaardfestival “Koningin Fabiola-prijs”
- nieuwe vormen van poppen- en figurentheater krijgen de nodige ontplooiingskansen via het Mechels Stadspoppentheater
- ter ondersteuning van de podiumkunsten moet er een Mechels theaterfestival georganiseerd worden. Hierbij kan men denken aan specifieke thema’s zoals bv. de vertelkunst,...
- het lokale circusleven verdient de nodige aandacht en ondersteuning. In samenwerking met de jeugddienst kan men de idee van een kindgerichte circusschool verder ontwikkelen
- Mechelen is een stad waar de initiatieven omtrent muziek steeds meer erkenning en waardering krijgen: men denke aan het Festival van Vlaanderen en de Beiaardconcerten.
Bepaalde ideeën moeten verdere ondersteuning krijgen: 11-juli viering, Vlaamse muziekweek, zangkoren in de kathedraal, concerten voor brassbands, aperitiefconcerten, Boterhammen in de tuin, jazzdagen, Dijlefeesten,...
- een doorgedreven promotie van kunst en cultuur via:
 - Stedelijke Kunst- en Cultuurkrant
 - Kunst- en Cultuurzuilen in de stad
 - Lokale en nationale pers
 - Weekbladen en vaktijdschriften
 - Regionale televisie
 - Teletekst

Exit brouwerij Lamot .

De gebouwen van de brouwerij Lamot aan de Dijle staan sinds begin '95 leeg. Enkele jaren geleden werd Lamot opgenomen in de Interbrew-groep. In het kader van de herstructurering van Interbrew is de Mechelse brouwerij gesloten.

Meteen rijst de vraag naar de toekomst van het beeldbepalende complex aan de Dijle.

Op de plaats waar zich heden de brouwerij Lamot bevindt, was in 1627 reeds een brouwerij gevestigd. Om voor de hand liggende redenen (noodzaak van water voor de productie, waterlopen als aanvoerroute voor grondstoffen) lagen zowat alle Mechelse brouwerijen langs de Dijle. In 1855 kopen de gebroeders Richard en Charles Lamot de brouwerij langs de Dijle. Spoedig wordt 'De Kroon' een moderne, door stoommachines aangedreven brouwerij.

In 1874 scheiden de wegen van beide broers. Richard Lamot sticht een nieuwe brouwerij in de Drabstraat (op de andere oever van de Dijle). Hij noemt ze 'De Dijle'. Charles Lamot behoudt 'De Kroon'.

In 1922 wordt het bedrijf van Charles Lamot grondig gemoderniseerd. Het hoofdgebouw langs de Dijle -een betonconstructie achter bakstenen gevels die verwijzen naar stijlelementen uit het verleden- dateert uit die periode. Later wordt aan de Adegemstraat het laboratorium in Nieuwe Zakelijkheidsstijl toegevoegd.

In de jaren '50 volgt nog een uitbreiding: de bottelarij, een sober gebouw in gele baksteen.

Als grote gemechaniseerde brouwerij heeft Lamot in de 19de eeuw een groot aantal kleine ambachtelijke brouwerijen weggeconcurrerd. Na Lamot zagen nog een hele industriële brouwerijen in Mechelen het daglicht. Al die grootschalige brouwerijen zijn de laatste decennia op hun beurt het slachtoffer geworden van de toenemende schaalvergroting in de sector. Na de sluiting van Lamot wordt 'Het Anker', brouwer van o.m. de 'Gouden Carolus' Mechelens enige actieve brouwerij.

Lamot is in de loop der jaren uitgegroeid tot een grootschalig industrieel complex in het hart van Mechelen. De ruimtelijke en visuele impact is enorm.

Nu de gebouwen leegstaan, is de toekomst van de site een prangend probleem geworden. Een nieuwe invulling van deze strategische plaats in het Mechels stadswefsel zal grondig doordacht moeten worden. Welke delen van het complex kunnen en moeten worden behouden? Welke eisen moeten gesteld worden naar bouwvolumes en inplanting toe? Welke functies moeten/ kunnen hier een plaats krijgen? Quid met de vormgeving van het project? De oplossingen die hier naar voren worden geschoven zullen niet alleen voor Mechelen van groot belang zijn. De stedenbouwkundige en architecturale invulling van de site-Lamot

kunnen een voorbeeldfunctie krijgen voor andere steden die met een
gelijkaardig probleem af te rekenen hebben.

Voor al wie bij de besluitvorming omtrent Lamot betrokken is, een grote
uitdaging...RIM heeft in dat verband de handschoen opgenomen en
poogt als katalysator op te treden om een denkproces over de toekomst
van deze site op gang te brengen. Wij houden U op de hoogte van de
evoluties in dit dossier.

Frans Geys

Hotel Chevalier : als een tang op een varken...

De Amerikaanse investeringsgroep Thomas-Boreland heeft plannen
bekendgemaakt om aan de Veemarkt een luxehotel met 85 kamers,
conferentiezalen, zwembad etc. op te trekken. Het hotel zou al in gebruik
worden genomen in september 1996.

Afgezien van de twijfelachtige rendabiliteit van een dergelijk luxe-hotel
in Mechelen rijzen bij het project grote vragen. De schaal noch de
vormgeving van het gebouw zijn naar onze mening aanvaardbaar. Door
het enorme volume van het gebouw dreigen de aanpalende panden
kompleet in de verdrukking te raken. Vergeten we niet dat we in het

gezichtsveld van het geplande hotel het Hof van Prant aantreffen, alsook een aantal waardevolle 18e en 19e eeuwse meesterwoningen.

Dit stadsgezicht mag niet verminkt worden door een buitenschalige kolos. De buurt moet overigens reeds het zware Domus-Flandria project dragen, zodat een nieuwe grootschalige ingreep het evenwicht daar volledig zou verstoren.

Ook de vormgeving kan niet door de beugel. Achter pseudo-historiserende gevels (van het type dat in de jaren '70 in de Antwerpse Vleeshuiswijk werd neergeplant of, in eigen stad, aan de Drabstraat) gaat een monoliet schuil. De klassieke maskerade van grootschaligheid door een vormentaal die kleinschaligheid moet suggereren...

RIM heeft het Mechels stadsbestuur reeds van zijn bezwaren op de hoogte gebracht. Onze eisen: het hotel moet beslist kleinschaliger; de hoogte moet naar beneden, zodat het gebouw op een verantwoorde wijze ingepast kan worden in zijn omgeving. Er moet gestreefd worden naar een eerlijke, actuele en sobere vormentaal.

Frans Geys.

Groen Water : Non-Architectuur Vernietigt Stadsgezicht.

Een bunker die veel gelijkenis vertoont met een type van kantoorgebouw dat men nogal eens aantreft aan de Brusselse Ring en een pseudo-historiserende dubbelwoning met obligaatspand. Dat is wat in de plaats komt van de vroeg 20ste eeuwse dekenij en de art-nouveau getinte dubbelwoning aan het Groen Water. Eén 'troost': er wordt klimop aangeplant tegen de zijgevel van het pand dat aan het water grenst!

Het resultaat van zowat anderhalf jaar zoeken naar een zinvolle invulling van het bouwblok tussen het aartsbisschoppelijk paleis en het Groen Water... Invulling die nodig is omdat de eigenaar, de Kerkfabriek van Sint Rombouts, besloten heeft tabula rasa te maken met de waardevolle bestaande bebouwing aldaar. Appartementen geven een betere opbrengst dan gezinswoningen. Daarom moeten de dekenijen en de art-nouveau-huizen verdwijnen. Dat de kerkfabrieken een gezond financieel beheer moeten voeren, zal niemand ontkennen. Dat verleent hen echter nog geen vrijbrief om waardevol patrimonium te vernietigen.

De Stedelijke Commissie voor Monumentenzorg is blijkbaar niet bestand geweest tegen de uitputtingsslag die nu al anderhalf jaar duurt. Het huidige ontwerp heeft een voorwaardelijk groen licht gekregen. RIM heeft in dit verband steeds gepleit voor het behoud van de bestaande

gebouwen. Die vormen een bepalend element van het stadsgezicht Wollemarkt-Stassartstraat.

De art-nouveauwoningen zijn overigens als monumenten van regionaal belang te beschouwen. Mechelen is op het vlak van art nouveau karig bedeed: wij moeten dan ook met dit erfgoed behoedzaam omspringen. Tijdens de rondleidingen op de VCM-contactdag op 19 maart jl. heeft RIM dit standpunt nogmaals verdedigd.

RIM heeft wel gesteld dat *indien* de commissie de sloop van de bestaande gebouwen *zou* aanvaarden, dit enkel kan indien de nieuwbouw van een hoogstaand architecturaal peil is...

Wat vandaag op papier gezet is, is echter allerm minst kwaliteitsarchitectuur. Het zou beschamend zijn mocht een cultuurstad als Mechelen een dergelijke ingreep op een van de meest delicate plekken van het stadswefsel dulden. RIM wordt door de povere resultaten van anderhalf jaar zoeken naar een valabele oplossing voor het 'Groen Water' gesterkt in zijn standpunt: de bestaande bebouwing moet behouden blijven. Het huidige voorstel is voor RIM volstekt onaanvaardbaar. RIM wil er overigens op wijzen dat haar vertegenwoordiger in de stedelijke commissie de voorgelegde schetsen nooit heeft kunnen beoordelen, laat staan goedkeuren, vermits hij op de vergadering van 1 maart '95 verontschuldigd was.

RIM roept de Mechelaars op om massaal hun ongenoegen te uiten tegen deze geplande aanslag op de historische stadskern.

Frans Geys

RIM-Nieuwtjes

Opschudding aan de Begijnhofkerk

(Informatiebron: 'De Groene Mechelaar' april 1995)

Toen in december vorig jaar plotseling tien linden gekapt werden aan de Begijnhofkerk veroorzaakte dat een golf van verontwaardiging in de Begijnhofwijk. De Kerkfabriek had daarvoor een aanvraag gedaan omdat de bomen door de stellingen groeiden en het licht wegnamen en omdat doorgroeiende takken schade konden berokkenen. Opmerkelijk was echter dat noch de buurtbewoners, noch het Bestuur voor Monumenten en Landschappen geraadpleegd werden (wat in deze omgeving nochtans wettelijk verplicht is).

Deze gang van zaken heeft het wat stilgeworden buurtcomité van het Begijnhof wakker geschud. Op een vergadering op 26 januari kwamen een dertigtal mensen opdagen, waaronder de nieuwe schepen van

leefmilieu Joan Pepermans. Het comité willen een heraanplanting met lindebomen, ditmaal op een grotere afstand van de kerkmuur en kiezen voor leivormen in de Sint-Alexiusstraat. Verder wenst het een dialoog met de Kerkfabriek over het herstellen van de afsluiting achter de kerk en het opruimen van de rommel erachter. Op 1 april werd reeds een schoonmaakactie gehouden.

De rood-witte afsluiting rond de kerk zal verdwijnen en de stad wil leilinden aanplanten vóór de kerk als er een aanvraag van de buurtbewoners komt en mits het akkoord van het Bestuur voor Monumenten en Landschappen.

Door deze impuls is het buurtcomité nu echt in actie geschoten. Een aantal duidelijke standpunten werden ingenomen. Het buurtcomité wenst het volgende.

- Betrokken worden bij initiatieven inzake ruimtelijke ordening en groenvoorziening, zeker in de eigen buurt. Hiervoor verwijst het comité naar de bepalingen over inspraak en betrokkenheid in de beleidsverklaring.
- Inventarisering van alle bomen op openbare plaatsen en privé•tuinen en een regelgeving om het resterende groen in de stad te beschermen, en de vervolging en bestraffing van sluikhakkers.
- Uitbreiding van de parking aan de Guido Gezellelaan tot aan de vest en de elektriciteitskabine, het behouden van de rest van het grasplein als speelplaats en het omheinen. In de wijk zelf zouden dan enkel nogbewoners mogen parkeren.
- De plaatsing van vuilnisbakken rond de kerk en langs de brouwerijmuur (deze plaatsen worden nu als stort gebruikt).
- De buurt bewustmaken over de netheid en properheid in de wijk.
- De voorbereiding van een woonerfzone in en rond de wijk. De voorstellen die het buurtcomité daarrond vroeger reeds deed zullen geactualiseerd worden. Het gaat over het gebied tussen de 'centjesmuur', de Sint•Katelijnestraat, de Dijle, de Kraanbrug, de Melaan en de Arme•Klarenstraat.
- Bij eventuele heraanleg van straten in de buurt moeten niveauverschillen tussen het voetpad en de rest van de straat verdwijnen (zoals in de Hoviusstraat en de Conventstraat).

- Verkeersvertragende maatregelen invoeren in de Nonnenstraat, de Begaardenstraat en de XII•Apostelenstraat.

RIM vindt het uiteraard verheugend dat er vanuit een buurt gereageerd wordt op ruimtelijke ingrepen die gebeurd zijn zonder de voorgeschreven procedures te volgen en zonder een openbaarmaking te organiseren. Dit initiatief komt de kwaliteit van de stedelijke leefruimte, de woontevredenheid en de aantrekkingskracht van deze unieke stadsbuurt ten goede en is tevens een belangrijke stimulans voor de bescherming en de uitstraling van het aanwezige cultureel erfgoed.

Ook met de voorstellen van het buurtcomité gaat RIM grotendeels akkoord. De onmiddellijke betrokkenheid van de bevolking, de inventarisering van het groen, het bewonersparkeren, het voorzien van een speelplein en een vernieuwde straataanleg zijn inderdaad absoluut nodig in deze wijk.

Toch wenst RIM erop te wijzen dat aanplantingen weloverwogen moeten gebeuren en dat bomen in een oude historische binnenstad niet altijd de aangewezen oplossing bieden voor een kwalitatieve ruimtelijke aanleg. In Mechelen is het bijvoorbeeld duidelijk dat plaatsen als de vesten, het Kardinaal-Mercierplein en het Sint-Romboutskerkhof een meerwaarde halen uit de aanwezigheid van bomen. Ook in openbare parken en privé-tuinen zijn ze volkomen op hun plaats. RIM heeft het echter moeilijk met de onbezonnen aanplanting van bomen in smalle straten en in de onmiddellijke omgeving van belangrijke monumenten, zoals op de IJzerenleen, de Onze-Lieve-Vrouwstraat en de Hanswijkstraat.

In tegenstelling met zuidoostelijke landen hebben wij niet bepaald een zonovergoten klimaat en zijn de temperaturen meestal niet van die aard dat we bescherming moeten zoeken in de lommerte of dat we de lichtinval in onze huizen moeten beperken om de koelte te bewaren. Er wordt ook te weinig stilgestaan bij de effecten die dergelijke aanplantingen op termijn kunnen veroorzaken. De controle over de ontwikkeling van de boomwortels en de gevolgen daarvan is maar één overweging. RIM vindt het ook ongepast dat te brede boomkruinen het uitzicht op prachtige en betekenisvolle historische gebouwen of op mooie nieuwe architectuur zou verhinderen.

Daarom dringt zich een openbaar debat op over de wijze waarop het groen in de stad vandaag zijn plaats dient te krijgen. RIM wil met haar tijdschrift daarvoor graag een forum bieden, en kijkt met belangstelling uit naar mogelijke reacties op haar standpunten.

Belgacom

Ook gemerkt dat het Belgacom-gebouw aan het station een face-lift(je) heeft gekregen? De telefoonwinkel werd “getooid” met een zwarte gevelbekleding. Blijkbaar moet dit luxe en voornaamheid uitstralen. Een volkomen overbodige ingreep, menen wij. Meer zelfs. Waarom moet de eerlijke, functionele architectuur van dit gebouw verdoezeld worden? Dergelijke ingrepen zijn blijkbaar in. De niet steeds even mooie, maar wel oprechte vormgeving uit de vijftiger en zestiger jaren moet zonodig gecamoufleerd. Zo krijgen wolkenkrabbers er tegenwoordig bij renovatie een punthoedje bij. Alsof die gedochten daarmee plots charmant worden...

Minstens net zo ergerlijk is de bekleding van de gevels met de obligate zwarte platen. Een nieuwe variant op het façadisme...

Frans Geys

Het Klapgat

Onderstaande tekst, bezorgd door RIM-medewerker Patrick Egels, siert voortaan de menukaarten van café “Klapgat” aan de Wollemarkt. Het gaat om een historische beschrijving van de omgeving van het café.

Wellicht een idee voor andere cafés in historisch Mechelen? RIM staat open voor alle initiatieven terzake.

Het Klapgat: van steeg tot café

Het Klapgat (vroeger Sint-Jansgang) is een voetgangersdoorsteek tussen het 'Groen Waterke', het meest gefotografeerde hoekje van Mechelen, en de Sint-Janskerk. De volksmond noemde het 'Klapgat' een hoekje om te 'klappen' of te babbelen. Volgens sommigen werd hier een flink percentage van onze bevolking verwekt, wat meteen verwijst naar de aanwezigheid hier van de middeleeuwse 'stoven', het dubieuze equivalent van de hedendaagse sauna's.

Het Klapgat is sinds een tiental jaar ook de naam van een vlakbijgelegen café aan de Wollemarkt. Vooral wanneer hier in de zomer de terrassen openbloeien, wordt er wat afgeklapt. In de schaduw van Sint-Rombouts gaat het dan over sport - kunst - politiek - cultuur - verkeersregelingen en...soms zelfs over de vaak verloren samenhang tussen menselijke activiteiten en hun stedelijke context.

In de schaduw van de macht

De directe omgeving van het Klapgat is de hele geschiedenis door een religieus en wereldlijk machtscentrum geweest (getuige de 15e- en 16e-eeuwse gebouwen met internationale betekenis). Europa had toen twee sterk verstedelijkte gebieden die op economisch, politiek en cultureel vlak een grote voorsprong hadden: Noord-Italië en de Nederlanden. Toen Europa de renaissance ontdekte waren de Nederlanden daarbij toonaangevend.

Tussen 1473 en 1530 was Mechelen de hoofdstad van de Nederlanden. Deze bloeiende cultuurstad werd toen waardevol genoeg bevonden om de prins op te voeden die de machtigste man ter wereld zou worden: Keizer Karel V.

Het erfgoed uit die periode is van Europees formaat en verdient onze grootste aandacht en zorg.

Sint-Rombouts

De Wollemarkt wordt gedomineerd door de (in 1559 kathedraal geworden) Sint-Romboutskerk. In de 13e eeuw was zij één van de origineelste bouwwerken van onze gewesten, een voldragen gotische schepping in het nog romaanse architectuurlandschap van Brabant. Zij gold toen reeds als een symbool van religieuze en stedelijke macht.

De snelle evolutie in de gotiek wordt geïllustreerd door de elegantie en de decoratieve afwerking van het koor, gerealiseerd tussen 1342 en 1375 onder leiding van de Picardische bouwmeester Jan van Osy.

Het meest imposant is de toren - rots van geweld - als baken van deze stad. De werken duurden van 1452 tot 1520. Net als met het voetbal hebben de Mechelaars hun ambities hier niet waargemaakt. Het plan om hier de hoogste toren van het westen te bouwen werd nooit gerealiseerd (men haalde toch nog 97,30m). De architecturale rijkdom ervan zal steeds verbonden blijven aan de faam van het Mechelse bouwmeestersgeslacht Keldermans.

Tax-Free

Het Sint-Romboutskapittel domineerde Mechelen op religieus gebied. Daarvan getuigt bijvoorbeeld nog het 15e eeuwse gebouw van de koraalschool op de hoek Nieuwwerk - Schoolstraat, waar de koorknepen destijds hun muziekopleiding genoten.

De vrijkelder van het gotische huis Concordia uit 1482 (Sint-Romboutskerkhof 5) bood de kanunniken, de toenmalige V.I.P.'s, de voordelen van de huidige tax-free shops. Hier konden zij hun belastingvrije wijn

opslaan, wat ondanks de talrijke stedelijke controlematregelen tot heel wat misbruiken heeft geleid (af en toe zelfs meer dan 0,5 pro mille).

Minderbroeders en cultuur

De strijd tegen dergelijke misbruiken, tegen machtswellust en tegen het moreel verval in het algemeen werd vooral geleverd door de bedelorden, zoals de Minderbroeders. Het belang van deze orde wordt ondermeer aangetoond door het feit dat Margaretha van York de Minderbroederskerk verkoos boven de Sint-Romboutskerk. Het cultureel centrum en het stedelijk conservatorium werden in de jaren '50 opgetrokken op de plaats van het oude klooster. De laatgotische kerk van dit gebouwencomplex werd enkele jaren geleden gerenoveerd tot evenementenzaal.

Een kerkhof...

De Mechelaars maken moeilijk het onderscheid tussen het Sint-Romboutskerkhof en de Wollemarkt en spreken liever over de 'vodemet'. Een middeleeuws plein wordt al vlug als een markt beschouwd. Tot eind 18e eeuw werd het plein bijna volledig ingenomen door een kerkhof. De Oostenrijkers hebben in 1784 de kerkhoven uit de stad verbannen. De ene stadsruimte vloeide vanaf toen over in de andere, wat tot op de dag van vandaag voor spraakverwarring zorgt.

...en een markt

Naar de wolhandel verwijzen nog enkel de straatnaam en de naam van het businesshotel 'Den Ouden Wolsack' (vroeger conservatorium). De wolnijverheid was in de middeleeuwen van uitzonderlijk belang. Mechels laken was in Europa een gegeerd luxe-artikel en het belangrijkste exportprodukt van de stad.

Behalve aan de Dijlehaven dreef men ook handel langs de hoofdstraten, die via de stadspoorten uitgaven op de handelswegen naar de andere steden. De Goswin de Stassartstraat ligt in het verlengde van de Wollemarkt. Voor de bouw van het kerkkoor gold zij als onderdeel van de handelsas Brussel-Antwerpen.

Een paleis voor de Kardinaal

Aan de Wollemarkt ligt ook de machtigste godsdienstige instelling van het land, het aartsbisschoppelijk paleis. Samen met de aanwezigheid van de Grote Raad, het opperste gerechtshof van de Nederlanden tot op het einde van het Ancien Régime, zorgde dit voor de vestiging van rijke burgers en geestelijken te Mechelen, en voor het voortbestaan van de luxenijverheden.

Het aartsbisschoppelijk paleis werd in 1717 gebouwd in classicistische stijl, op initiatief van de ambitieuze kardinaal d'Alsace. Het onderging heel wat wijzigingen in de 19e eeuw. Merkwaardig is dat het gebouw werd neergezet op de terreinen van de voormalige refugie van de abdij van Affligem. Om de aartsbisschop van de nodige inkomsten te verzekeren had de Spaanse koning Filips II in de 16e eeuw laten bepalen dat de functie van aartsbisschop gecumuleerd werd met die van abt van de rijke abdij van Affligem. Achter het gebouw ligt de grootste stadstuin van Mechelen, veilig afgeschermd door hoge muren.

Het Groen Waterke

Rechts van het paleis ligt het 'Groen Waterke'. Hier blijkt andermaal de invloed van de Kerk op de stedenbouw. Precies op deze door toeristen en romantici gekoesterde plaats wil de kerkfabriek van Sint-Rombouts enkele perfect door de tijd geïntegreerde belle-époque woningen vervangen door een appartementsgebouw.

Ondanks hevige reacties vanuit allerlei hoeken, vooral vanuit de vereniging RIM, is de toekomst van dit uniek stadsgezicht onzeker. RIM is in het geheel niet gekant tegen kwaliteitsvolle nieuwbouw in de stad en kan bijvoorbeeld wel begrip opbrengen voor het nieuwe huis dat wat verderop gebouwd werd in de Schoutetstraat. Aan een monumentale omgeving als die van het 'Groen Waterke' mag volgens RIM echter niet geraakt worden.

Wij bekijken het vanop de oude Ankerbrug, boven de Melaan, één van de - talrijke vlietjes, die pas in het begin van deze eeuw uit het stadsbeeld verdwenen zijn. De esthetische kracht gaat vooral uit van de mooie maar verwaarloosde refugie van de abdij van Sint-Truiden. Een refugie was een soort vluchthuis voor een abdij die bedreigd werd, maar tegelijkertijd ook een handelspost, een soort ambassade, vlakbij de macht.

In dienst van de Keizer

Ook de wereldlijke macht is in deze omgeving aanwezig, zij het wat minder nadrukkelijk. Op de plaats van de huidige Technische Scholen Mechelen (Onder den Toren 13) bevond zich in de 16e eeuw het hof van Albrecht von Saksen, één der invloedrijkste generaals van het leger van Keizer Karel V.

In 1591 werd het omgevormd tot het zogenaamde Spaans Gasthuis, een voor die tijd hooggespecialiseerde medische inrichting voor Spaanse soldaten, en dus zeker niet ten bate van de Mechelse bevolking. De schoolgebouwen aan de straatzijde dateren van ca. 1800 en werden in de jaren 80 gerenoveerd.

Cafés...

Op dit ogenblik bestaat de omgeving van het Klapgat uit scholen, restaurants, cafés en andere culturele instellingen. De horeca gedijt uiteraard altijd goed in toeristisch aantrekkelijke historische wijken. De heraanleg van de Wollemarkt, eenvoudig maar effectief, is daar zeker niet vreemd aan.

De behouden gevelbepreistering van de horecazaken draagt ook bij tot harmonie van de pleinwand. Verderop in de straat is die harmonie herhaaldelijk verstoord, één enkele keer door een helgroene provocatie, meestal door dwaze ontpleisteringen.

...en scholen

De aanwezigheid van talrijke scholen en culturele instellingen is historisch bepaald. De koraalschool, de grootschool en de Standonckschool, waren in de 15e en de 16e eeuw reeds ideologisch getinte machtsinstrumenten, strijdpunten tussen stad en kerk en tussen kerkelijke instellingen onderling.

De rijke onderwijs traditie van Mechelen heeft haar stempel op de stad gedrukt. Hier komt de oude schoolstrijd tot uiting in de stedenbouwkundige structuur en de talrijke architecturale uitingen. We weten dat het einde van dit verhaal nog lang niet geschreven is. In een wijde boog rond de Wollemarkt liggen ondermeer het Sint-Romboutscollege, de beiaardschool, het Groot Seminarie, de STIM, de TSM en het Scheppersinstituut.

Liefdadigheid en welzijnszorg

Ook liefdadigheidsinstellingen kenden hun ideologische conflicten. De zieken- en armenzorg was in de middeleeuwen slecht georganiseerd. Veelal ging het om een verkapt sociaal zekerheidssysteem binnen de diverse beroepscategorieën. Zo trachtte men sociale onrust te vermijden. Nog het meest efficiënt waren de Heilige-Geesttafels, georganiseerd per parochie. Naast de Minderbroederskerk is het vermaarde Mechelse Stadspoppentheater gevestigd, achter de oude gevels van de 13e eeuwse Heilige-Geestkapel. Pas op het einde van de 18e eeuw, vooral onder de Franse bezetting, werd de liefdadigheid onttrokken aan de hoede van de geestelijkheid. Veel liefdadigheidsinstellingen kwamen toen in handen van het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen of van het Bureau van Weldadigheid, dat in het onafhankelijke België uitgroeide tot de Commissie van Openbare Onderstand, vanaf 1976 O.C.M.W.

Het gesticht 'de Cellekens', tegenover de Minderbroederskerk gelegen, was een eeuwenoude liefdadigheidsinstelling voor behoeftige meisjes en kinderloze weduwen, die door het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen werd overgenomen in 1854. Na jaren leegstand wordt het mooie pand nu gerenoveerd tot kunstatelier.

Voor het Vaderland

Links naast de Sint-Romboutstoren richtte het Davidsfonds in 1898 het Boerenkrijgkruis op. In een periode van ideologische twistpunten tussen katholieken en liberalen was dat een goede gelegenheid om te protesteren tegen de wandaden van de 'goddeloze Franse bezetters' een eeuw vroeger. Vermoedelijk gaat het om een copie van een beeld dat tot op het einde van de 18e eeuw op de Grootbrug heeft gestaan.

Opvallend is het mooie lijnenspel en de aangepaste plantenmotieven in het smeedijzer. Wie de leuning op de IJzerenleen voor ogen houdt ziet een

duidelijke verwantschap met dat laatgotisch vakmanschap. Als verrassend contrast sieren de art nouveau getinte letters 'GARAGE' een toegang tot een huis aan de overzijde. Dit pand was in de 15e eeuw de residentie van Willem Hugonet, kanselier van de Grote Raad, en herbergt nu het Vrijzinnig Ontmoetingscentrum.

Wat nu?

Het grootste probleem dat zich vandaag in deze stadswijk stelt is de overal aanwezige monocultuur van administratie, onderwijs en dienstverlening. Het hart van een fijnmazige binnenstad zou beter gediend zijn met kleinschalige toevoegingen en met impulsen die de typische stedelijke verscheidenheid stimuleren.

De aanwezigheid van grote gebouwencomplexen uit het verleden, vooral kloosters, maar vooral de nefaste beleidsbeslissingen in de decennia na de tweede wereldoorlog, hebben de huidige problemen veroorzaakt. Toen werd de binnenstad als woonmilieu opgegeven, de stadsruimte bijna volledig ingericht in het voordeel van koning auto en begon het historisch patrimonium te verkrotten.

Gelukkig is er de jongste jaren een kentering. De kwaliteiten van de fijnmazige historische binnenstad werden ontdekt en een nieuw stedelijk beleid werd in het vooruitzicht gesteld.

Pleinen en straten in de buurt herleven. Neem nu de Sint-Katelijnestraat, goed op weg om haar traditionele rol van kunstcentrum opnieuw op te nemen. Zij toont gelukkig aan dat er nog heel wat mogelijkheden open liggen om van de Mechelse binnenstad een complexe en verrassende leefruimte te maken. De vraag blijft of men op de ingeslagen weg verder wil gaan en of de verantwoordelijken een beleid op lange termijn willen uitstippelen.

Patrick Egels

Mechelenbinnenstebuiten

Jaarprogramma 1995

Tien jaar Mechelenbinnenstebuiten

In 1985 werd, in navolging van het befaamde Brusselbinnenstebuiten, voor het eerst getracht een nieuw soort stadswandelingen te Mechelen te organiseren. In plaats van enkel aandacht te besteden aan de grote toeristische trekpleisters van de stad en op die manier een fraai maar vertekend beeld te geven van de werkelijkheid, wilde Mechelenbinnenstebuiten de confrontatie aangaan met de gehele stedelijke leefwereld. Het kwam erop aan de verwevenheid van alle

maatschappelijke elementen die de stad maken tot wat ze is, in de kijker te stellen.

Ondermeer door de penibele situatie van het toenmalige stadsbeeld leidde deze optie vooral tot zeer beleidskritische wandelingen die de nodige opschudding verwekten. Nochtans lag het nooit in de bedoeling van Mechelenbinnenstebuiten om in concurrentie te gaan met de Dienst voor Toerisme of met de stedelijke gidsenbond en evenmin om een zwaar negatief beeld van de stad te creëren. De misverstanden die daarrond ontstonden zijn op dit ogenblik gelukkig verdwenen.

Eénmaal de kinderschoenen ontgroeid evolueerde Mechelenbinnenstebuiten van een hoofdzakelijk bekritiserende aanpak naar een vorm van educatief toerisme, waarbij het de voornaamste doelstelling was het publiek de stedelijke taal te leren interpreteren en verklaringen te zoeken voor de verbanden die de stad lieten groeien tot haar huidige vorm. De huidige aanpak kan nog het best omschreven worden als een vorm van 'omgevingsbeleving', de ontdekking van de stedelijke ruimte met haar historische rijkdom, architecturale diversiteit, sociale verhoudingen, ecologische merkwaardigheden, esthetische kwaliteiten en vooral de onderlinge wisselwerking tussen al die elementen.

De stad is met name de plaats waar, intenser dan elders, menselijke verhoudingen concreet zichtbaar worden, in gebouwen, straten en pleinen. De stad is een open boek, een verhaal dat in alle richtingen kan gelezen worden, een spiegel van de maatschappij, zoals die is, was en kan worden. De gidsen van Mechelenbinnenstebuiten hebben oog voor die verrassende veelzijdigheid en nodigen de deelnemers aan stadstoers uit om te kijken naar de stad, aandachtig, kritisch, met het nodige gevoel voor humor, en met liefde voor de onuitputtelijke culturele rijkdom van de stad.

Mechelenbinnenstebuiten is de laatste jaren steeds dieper gaan graven in de stedelijke problematiek. Daardoor kunnen geïnteresseerde groepen momenteel kiezen uit een ruim aanbod van goed uitgewerkte thema's. De kwaliteit van de gidsen maakt het ook mogelijk 'wandelingen op maat' te maken, aangepast aan de aard, de interessesfeer, de leeftijd en de achtergronden van de groep. Onze vereniging wil echter vooral voor vernieuwing zorgen en blijft juist daaraan het meest intens werken.

Het blijft een hartverwarmende ervaring elk jaar opnieuw te kunnen vaststellen dat de deelnemers aangenaam verrast blijken door onze aanpak, zelfs in een periode dat het toeristisch aanbod sterk geëvolueerd is en dat heel wat verenigingen garant staan voor een cultuurhistorisch kwaliteitstoerisme. De rol die de stad Mechelen zelf daarin speelt is zeer

groot, want hoewel ze nog niet tot de verbeelding spreekt zoals Brugge, Gent of Antwerpen, heeft ze heel wat aangename verrassingen in petto voor wie niet argeloos voorbijgaat aan haar indrukwekkende historische rijkdom en maatschappelijke complexiteit.

'Mechelen-BUITENSTE-Binnen'

De slogan 'onbekend maakt onbemind' gaat nog steeds op. Wat Mechelen zelf betreft merken we dat helaas maar al te vaak op. Andere, nog kleinere centra zijn er echter nog erger aan toe. Daarom gaat Mechelenbinnenstebuiten vanaf 1995 regelmatig eens een kijkje nemen buiten de eigen stadsgrenzen. Door studienamiddagen in een aantal regionale centra willen we aantonen dat kleinere kernen al te weinig in de belangstelling komen. Vaak gaan we voorbij aan de typische charmes of de specifieke problematiek van dergelijke plaatsen. We testen de specifieke 'belevingsomgeving' van Mechelenbinnenstebuiten elders uit en hopen met de deelnemers tot een aangenaam gesprek te komen.

Daarnaast willen we op deze wijze ook ontdekken welke kenmerken nu typisch Mechels zijn en welke eerder algemeen van aard zijn. Hoewel we steeds zorgen voor een plaatselijke gids is het telkens de bedoeling dat de deelnemers actief betrokken worden bij de wandelingen en dat er een boeiend gesprek tot stand komt. In de toekomst zullen we eveneens aandacht besteden aan de Mechelse fusiegemeenten en de omliggende dorpen.

PROGRAMMA

LIER

Zondag 14 mei, 14u.
Start: station Lier.

Een bezoek aan schilderachtige stad van Felix Timmermans, met aandacht voor de talrijke authentieke en sfeervolle monumenten, stadsgezichten en landschappen. We stellen ons echter ook vaak de 'waar of vals'-vraag en we gaan na hoe hoe het hedendaagse stadsleven met haar verleden omspringt.

BOOM

Zondag 28 mei, 14u.
Start: Grote Markt Boom.

Een gemeente met meer dan één baksteen in de maag en talrijke verrassingen, zoals Art Nouveau- en Art Déco-gevels, allerlei tuinwijken, sociale woningbouw uit de jaren '60 en '70, waaronder een heus project van Renaat Braem naar CIAM-normen, steenbakkerswijken als Hoek en Noeveren, een 'boom' van luxueuze appartementsgebouwen en de politiek van 'alles voor het centrum - niets voor de periferie'. Moet er nog klei zijn?

DENDERMONDE

Zondag 24 september, 14u.

Start: Grote Markt Dendermonde.

Deze kleine provinciestad heeft behalve zijn 'Ros Beiaard' nog weinig om mee te pronken. Van het ontstaan en de groei van deze historische stad aan de samenvloeiing van Schelde en Dender is helaas nog weinig te merken. De Dender werd namelijk gedeeltelijk dichtgegooid om parkeerplaatsen te realiseren, waardoor ook twee mooie bruggen en de zogenaamde passerelle zijn verdwenen. Enige decennia terug werd het stadscentrum bovendien gezuiverd van zijn "plebs", dat verbannen werd naar in der haast gecreëerde volkswijken: de Donkstraat, het "Keur" en de Boonwijk. Kan een beleidswijziging hier nog enig soelaas brengen?

VILVOORDE

Zondag 22 oktober, 14u.

Start: Station Vilvoorde.

De stad die voor de meesten bekend staat als het industriële voorgeborchte van Brussel, met alle kwalijke reputaties van dien, vooral de milieuverontreiniging en de stankoverlast. Veel minder bekend als belangrijk historisch centrum, met een Brabants-gotische kerk uit de 14e eeuw, mooie 17e en 18e eeuwse huizen en heel wat industriële monumenten. We kijken met aandacht naar de strategie om het beleid om te buigen en een leefbare historische binnenstad te creëren, zoals momenteel reeds rondom de Grote Markt duidelijk wordt.

Opgelet! Reserveren voor deze toers kan alleen schriftelijk.

'WATER IN DE STRATEN'

Tussen het water en Mechelen bestaat er een nauwe band. De stad is gegroeid uit het moeras en is als handelsstad groot geworden door de ligging aan een belangrijk net van rivieren. Eeuwenlang is het beeld van de Dijlestad gevormd door de vlietjes, waarvan ons nu nog enkel het 'Groen Waterke' rest. Door grote infrastructuurwerken in de 18e en de 19e eeuw ontstonden de Leuvense Vaart en de Afleidingsdijle.

Als aanvulling op het programma van onze zustervereniging 'Leuven Eigenwijs' in 1994 organiseren we een fietstocht langs de vaart. We besteden uitgebreid aandacht aan de wordingsgeschiedenis van dit kanaal (de 18e eeuwse TGV), dat vooral voor Leuven van groot economisch belang was, aan de merkwaardige sluizen en industriële vestigingen, aan de interbellumarchitectuur in de omgeving, aan de kwestie 'Stuivenberg' en de groenproblematiek en aan de recreatieve troeven van de vaart.

In Mechelen zelf zoeken we naar de rol die de verdwenen vlieten en de Binnendijle nog kunnen spelen. We lopen daarbij in het spoor van de schilder Alfred Ost, 101 jaar geleden geboren in Zwijndrecht, en 50 jaar geleden gestorven in Antwerpen, maar die een belangrijk deel van zijn artistieke loopbaan in Mechelen heeft doorgebracht. Op een onnavolgbare wijze wist hij de relatie tussen stad en water voor de eeuwigheid vast te leggen. Vandaag vertoont het Mechels straatbeeld nog steeds de typische kenmerken van de aanwezigheid van vlieten als de Melaan en de Heirgracht. We gaan op ontdekkingsstocht langs vergeten hoeken en kanten, verdwenen straatjes en vlietjes van de Dijlestad.

De Leuvense Vaart

Zondag 7 mei, 14u: fietstocht.
Start: IJzerenleen.

In Het Spoor Van Alfred Ost

Zondag 11 juni, 14u: de Melaan.
Start: IJzerenleen.

Zondag 18 juni, 14u: de Heirgracht.
Start: IJzerenleen.

POORTENTOERS

De jongste jaren heeft Mechelenbinnenstebuiten tijdens het zomerprogramma haar themawandelingen voor groepen voorgesteld. Deze benadering gaf de mogelijkheid dieper in te gaan op enkele

boeiende aspecten van deze stad. Toch groeide bij velen opnieuw de vraag naar buurtwandelingen. De verschillende thema's worden dan samengebracht in één stedelijk verhaal, wat meteen de kans vergroot om meer over actuele ontwikkelingen te praten.

Net als in 1992 wandelen we opnieuw in de richting van de oude stadspoorten, die op de Brusselpoort na allemaal verdwenen zijn. We delen binnenstad op in vijf stukken van ongeveer dezelfde omvang en we onderzoeken telkens de typische kenmerken van die stadsbuurten.

Naar de Brusselpoort

2 augustus, 19u en 6 augustus, 14u.

Start: IJzerenleen.

De 'Nieuwe Brusselpoort' of 'Overste Poort' is het enige overblijfsel van de Mechelse stadsomwalling. Vandaag staat ze geïsoleerd in de verkeerschaos en helaas blijft het robuuste interieur aan het oog onttrokken. Om er naartoe te gaan moeten we door het oudste deel van de stad. Rondom de Korenmarkt, een fraai heraangelegd plein, omringd met prachtige burgershuizen, ontwikkelde zich het embryonale Mechelen, dat hoog en droog verheven lag boven de moerassige benedenstad.

De wijken rond het plein zijn oude volksbuurten, in het begin gegroeid uit de haven aan de Dijle, waar grote handelshuizen nog getuigen van de vroegere welvaart. Maar de volkswijken zijn verwaarloosd en de inwoners vergeten. Bovendien drukt de leegstaande brouwerij Lamot een verstikkende stempel op de omgeving. Een evenwichtige stadsvernieuwing, gericht op de diversiteit van dit stadsdeel en de bewoners ervan, dringt zich op.

Naar de Hanswijkpoort

9 augustus, 19u en 13 augustus, 14u.

Start: IJzerenleen.

Op weg naar de Hanswijkpoort of de Leuvense Poort, vinden we een stadsbuurt die vooral in de 19e eeuw is gevormd. We bespreken de aanleg van de eerste spoorlijn op het vasteland, tussen Brussel en Mechelen, en de industriële revolutie, die de stad zo ingrijpend heeft getransformeerd. Een elitaire stationswijk, het 'Arsenaal', metaal-, meubel- en textiel fabrieken, nieuwe arbeidersbuurten net buiten de toenmalige stad, een prestigieus stadspark.

Het karakter van de stationswijk is tijdens de decennia na de tweede wereldoorlog echter zwaar aangetast. Grootschalige flatgebouwen verknoeiden de stedenbouwkundige en architecturale harmonie. Straten en pleinen, aangelegd om een behaaglijke verbinding met de binnenstad te realiseren, werden al snel herleid tot verkeersriolen. Recente pogingen tot heraanleg tonen aan hoe moeilijk deze toestand nog omgebogen kan worden.

Naar de Nekkerspoelpoort

16 augustus, 19u en 20 augustus, 14u.
Start: IJzerenleen.

Nekkerspoel, dat nu bekend is om zijn als monument beschermd stationsgebouw, was tot in de 16e eeuw een grote textielwijk buiten de muren, verstoken van de luxe en de bescherming van de stad. Net binnen de muren bevond zich immers een wijk van hoven en paleizen, gegroepeerd in de schaduw van de macht, dichtbij de beroemde Margaretha's van Mechelen. We vinden ook nu nog de sporen van die weelde terug, al moeten we vaak onze fantasie gebruiken om voorbij de verkrotting te kijken.

We wandelen door het centrum rond de Grote Markt, door de winkelstraten en langs de mooiste monumenten, op weg naar Nekkerspoel. We vragen ons af hoe handel, toerisme en wonen op een aangename manier kunnen gecombineerd worden, en welke rol de monumentenzorg kan spelen voor de leefbaarheid van de stad.

Naar de Koepoort

23 augustus, 19u en 27 augustus, 14u.
Start: IJzerenleen.

Via de Koeistraat (nu Frederik de Merodestraat) en de Koepoort ging men destijds naar Lier. Die namen verwezen naar de veehandel, nu nog in herinnering gebracht door benamingen als Veemarkt, Biest, Paardenstraat en Varkensstraat. Daarnaast was de buurt echter ook een religieus machtscentrum.

Op onze wandeling ontdekken we talrijke gebouwen die van die godsdienstige functie getuigenis afleggen: kerken, kloosters, refugies, het Groot Seminarie, het Aartsbisschoppelijk Paleis. De wereldlijke macht, die vaak in verband stond met de prestigieuze Grote Raad, vinden we terug in heel wat rijkelijke herenhuizen. Buiten de muren hebben we aandacht voor de Afleidingsdijle, de gevangenis en het spijtige verhaal van de afgebroken Baron-Michelkazerne.

Naar de Sint-Katelijnepoort

30 augustus, 19u en 3 september, 14u.

Start: IJzerenleen.

De Sint-Katelijnepoort toonde de weg naar Antwerpen. Ook hier was er tot in de 16e eeuw een grote bevolkingsgroep buiten de muren gevestigd: de Begijnen. Na de godsdienstoorlogen vestigden deze vrijgevochten vrouwen zich in de binnenstad. We gaan op zoek naar de ruimtelijke en architecturale kwaliteiten van het Groot Begijnhof, en we stellen een aantal vragen over restauratiewijzes en over het gevaar van sociale verdringing.

Aan de andere kant van de Sint-Katelijnestraat, na decennia van verwaarlozing bezig aan een flinke heropleving, ligt de wijk Klein Begijnhof - Heembeemd. In de jaren zeventig startte daar één van de eerste projecten van sociale stadsvernieuwing in ons land. We gaan kijken naar de resultaten daarvan en we zoeken naar de mogelijkheden van hedendaagse woningarchitectuur in een historisch waardevolle omgeving.

Alle stadstoers die Mechelenbinnensteuiten in 1995 in Mechelen organiseert starten op zondag om 14u en op woensdag om 19u op de IJzerenleen (tussen de leuning) en duren ongeveer 3 uur (pauze inbegrepen). De aankomst is telkens voorzien in het centrum.

Deelnemen aan een stadstoer kost 150 fr., maar RIM-leden betalen slechts 100 fr. en kinderen, jonger dan 12 jaar, kunnen gratis mee. Deze prijs geldt zowel voor de stadstoers in Mechelen als voor die in Lier, Boom, Dendermonde en Vilvoorde.

Reserveren is nodig.

Inlichtingen: Patrick Egels

Vekestraat 8

2800 Mechelen

015/41.27.08.

Gelijkaardige toers vinden ook in andere steden plaats; voor informatie:

- **Brukselbinnenstebuiten, Oude Graanmarkt 16 bus 1, 1000 Brussel (02/511 78 83)**
- **Antwerpen Averechts, Haringrokerij, Kronenburgstraat 34 bus 1, 2000 Antwerpen (03/248 15 77)**
- **Leuven Eigenwijs, Brabançonnestraat 93, 3000 Leuven (016/23 60 34)**

Dijon

De Mechelse cultuurraad organiseert dit jaar twee reizen: één naar Dieppe en één naar Dijon. Mechelenbinnenstebuiten verleent inhoudelijk haar medewerking aan de reis naar Dijon, die het tweede weekend van oktober zal doorgaan.

De historische banden tussen Mechelen en Dijon zijn belangrijk. In de 15e eeuw waren zij respectievelijk de hoofdstad van het Noorden en het Zuiden van het machtige Bourgondische Rijk. Het bezoek aan Dijon zal dan ook voorafgegaan worden door een Bourgondische wandeling te Mechelen.

Inlichtingen: Roland Straetmans
Brusselsesteenweg 263
2800 Mechelen
015/41.35.77.

Inhoudstafel RIM-Nieuws 28

Editoriaal.....	2
Beleidsverklaring Nieuw Stadsbestuur.....	3
Stedelijke Cultuurraad.....	5
Exit brouwerij Lamot.....	8
Hotel Chevalier.....	10
Groen Water.....	12
RIM-Nieuwtjes.....	14
Het Klapgat.....	17
Mechelenbinnenstebuiten.....	24
Dijon.....	31

Doelstellingen RIM

RIM (Restauratie Integratie Mechelen) is een vereniging die bekommerd is om de toestand van het Mechels roerend en onroerend cultureel erfgoed.

Omdat zij vindt dat dit erfgoed niet altijd juist gewaardeerd wordt, moet er iets gedaan worden om de situatie te verbeteren.

RIM zal vooral aandacht hebben voor het architecturale en stedenbouwkundige patrimonium in groot Mechelen zonder daarom ander cultureel erfgoed uit te sluiten.

RIM wil sensibiliseren om waardevolle oude panden in stand te houden, te restaureren en te integreren. Integreren betekent ervoor zorgen dat een oud gebouw weer nuttig gebruikt wordt, weer meespeelt in de omgeving en zichzelf zo beschermt tegen verwaarlozing.

RIM wil niet gaan werken naast bestaande organisaties en initiatieven: het wil veeleer een gespreksforum worden, een uitwisselingsplatform bieden. Dit is absoluut nodig wil er een geloofwaardige en gecoördineerde aanpak komen.

RIM wil zowel het grote publiek sensibiliseren als de eigenaars van waardevolle gebouwen en de overheid. Concreet wil zij het grote publiek benaderen met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Er worden contacten gezocht met eigenaars, overheid en geïnteresseerde organisaties.